

[Glistrup]

hvad enten de kommer den 10. oktober eller den 10. december, med den kvalitet politikerne vi har i øjeblikket i folketinget. Vi kan altså være fuldstændig enige om, hvilken rolle de skal tillægges, men det er jo vigtigt, at der hvert evig eneste år er et ajourført alternativ til, hvordan vi kan klare problemerne i dette land.

Så vil jeg gerne sige til hr. Wilhjelm, at hvis han havde hørt bedre efter i mit første svar til ham, ville han have hørt, hvorfor jeg mener, at de deadlines, der kommer, hvis dette forslag vedtages, kan føre til bedre tilstande på dette vigtige område end – og dér er jeg helt enig med hr. Wilhjelm – denne fuldstændige tilsidesættelse af grundloven, som vi oplever år efter år derved, at skiftende regeringer fremsætter pro forma-finanslovsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om budgetteringsrammer til nedbringelse af statens udgifter med mindst 11 pct. senest i 1983.

[Af Bertel Haarder (V) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 84. Fremsat 13/3 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Det af venstre fremsatte forslag til folketingsbeslutning om budgetteringsrammer til nedbringelse af statens udgifter med 11 pct. i

1983 indeholder foruden en række konkrete spareforslag et forslag til en ændret procedure for tilrettelæggelse af udgiftspolitikken. Jeg vil gerne primært koncentrere mig om denne del af forslaget.

Efter forslaget skal regeringen årlig fremlægge paragrafvisse budgetteringsrammer, også omfattende de lovbundne udgifter for den næstfølgende budgetrunde i form af et beslutningsforslag, hvis behandling tænkes at foregå parallelt med behandlingen af finanslovsforslaget for det førstkommande år.

Jeg vil her pege på, at folketinget jo allerede, med den procedure der nu følges for vedtagelse af finansloven, har lejlighed til at træffe beslutninger om den flerårige udgiftspolitik, både hvad angår samlet vækst og prioritering mellem ministerområder, idet partierne efter fremsættelsen af finanslovsforslaget kan stille ændringsforslag til dette og herunder også stille ændringsforslag med virkning for de budgetoverslag, der ledsager finanslovsforslaget. Budgetoverslagene udtrykker jo regeringens forventning til udgiftsudviklingen og danner efter finanslovens vedtagelse udgangspunkt for regeringens tilrettelæggelse af næste budgetrunde.

Finanslovsforslaget har dog hidtil ikke indeholdt flerårige reserver. Disse er blevet offentliggjort i den tilhørende finansredegørelse. Principielt er der imidlertid ikke noget i vejen for at optage flerårige reserver i budgetoverslagene, således at den forventede realvækst i udgiftsbudgettet fremgår direkte af finanslovsforslaget med tilhørende oversigter, og det mener jeg er en ting man kan overveje.

Nydannelsen i venstres forslag ligger dels i den tidsmæssige procedure, dels i, at budgetoverslagene med eventuelle korrektioner besluttet af folketinget skal gøres til bindende budgetteringsrammer, både paragrafvis og totalt, inklusive reserver. De skal, som det siges i bemærkningerne:

»... (fungere) som et pålæg til regeringen om at forberede og fremsætte de lovforslag, der skal til for at ændre udgiftsudviklingen i den angivne retning.«

Til forslaget vil jeg sige, at regeringen er positiv over for tanken om på et tidligt tidspunkt at inddrage folketinget i overvejelserne om tilrettelæggelsen af udgiftspolitikken. Men jeg vil også tilføje, at det må tages i betragtning, at det er en fordel, at udgiftspoli-

[Finansministeren]

tikken låses fast så sent som muligt, hvorfor en aftale eller en behandling i folketinget formentlig kun bør beskæftige sig med de overordnede retningslinjer, medens udmøntningen sker gradvis helt frem til finanslovsforslagets vedtagelse.

Som baggrund herfor har vi sidste år og indeværende år udarbejdet en budgetredegerelse, som dels gør status over realiseringen af sidste års udgiftspolitik, dels indeholder en ajourført vurdering af udviklingen i de samlede offentlige udgifter, som sammenfattes i et udgangsskøn for tilrettelæggelsen af dette års udgiftspolitik. Budgetredegerelsen indeholder således en lang række oplysninger, som er nødvendige til den endelige udformning af den årlige udgiftspolitik.

Jeg mener faktisk, at den nuværende procedure, som er tilrettelagt igennem de senere år, giver folketinget mulighed for at tage del i tilvejebringelsen af en afbalanceret offentlig udgiftspolitik, men jeg vil gerne tilføje, at regeringen er rede til i de videre drøftelser at overveje, om vi kan finde en mere hensigtsmæssig og praktisk form for folketingets inddragelse i fastlæggelsen af den langsigtede udgiftspolitik.

Jeg vil ikke beskæftige mig med de konkrete forslag til statslige besparelser, som er indeholdt i beslutningsforslaget. Jeg beder forslagsstillerne om ikke at tage det som tilslutning. Det kunne føre til, at jeg blev nødt til at gøre nogle bemærkninger, som måske ikke er så hensigtsmæssige lige nu, også fordi vi jo har drøftelser i forbindelse med forhandlingerne om regeringens oplæg, og i den sammenhæng er der dels tale om, at der på nogle områder er et vist sammenfald mellem ting, der er indeholdt i venstres forslag, og ting, der er indeholdt i regeringens oplæg, og jeg mener ikke, det tjener noget formål at skabe blokeringer for de drøftelser, der finder sted om regeringens oplæg.

Jeg er altså parat til i udvalgsarbejdet at se på, om vi kan finde en mere hensigtsmæssig form, men min advarsel skal være, at vi ikke forsøger at blokere for justeringer af den årlige budgettering på et alt for tidligt tidspunkt.

Camre (S):

Som finansministeren har fremhævet, ligger der jo i venstres forslag dels et ønske om

at fastlægge et nyt princip for beslutninger vedrørende statens udgiftspolitik i en 3-årig periode fremover, dels et konkret forslag om at fastlægge nogle budgetteringsrammer for 1981, 1982 og 1983. Der er heri indeholdt forslag til beskæringer også på indeværende års finanslov med 1,93 mia kr., i 1981 med 5,88 mia kr., i 1982 med 9,5 mia kr. og i 1983 med 12,4 mia kr.

Venstre gør i forslaget nogle betragtninger over mangelen på langsigtede planlægningsmetoder og de deraf følgende manglende muligheder for at begrænse væksten i statens udgifter, og man fremhæver specielt folketingets manglende muligheder for at øve indflydelse på udgiftsudviklingen set i forhold til administrationens muligheder.

De begrænsninger, som venstre ønsker at folketingets beslutninger for udgiftspolitikken fremover skal lægge for den efterfølgende finanslovs behandling, skal så yderligere indebære, at det pålægges regeringen at foretage de lovændringer, som muliggør, at begrænsningerne også kan gøres gældende over for de lovbundne udgifter.

Jeg vil for det første udtrykke socialdemokratiets enighed i det ønskelige i at få et stærkere greb om udgiftsudviklingen for såvel statens som kommunernes udgifter år fremover. Men jeg vil for det første sige, at det vel er en overvurdering af mulighederne for at vedtage en folketingsbeslutning om disse udgifters størrelse, der kommer til udtryk i forslaget, for ingen beslutning fra dette folketing og ingen lov gælder længere, end til en lov ændrer på den. Det vil jo være sådan også med finanslovsforslaget, at der indtil sidste minut, indtil sidste sekund kan foretages reguleringer og ændringer. Det er givet, at alle de mange faktorer, der påvirker både forløbet af indtægter og udgifter for den offentlige sektor, i den tid som ligger efter, at man har foretaget en sådan beslutning, vil kunne ændre sig og vil kunne skabe et behov for nye ændringer. Jeg tror ikke, nogen kunne forestille sig, at man skulle betragte en beslutning på et så tidligt tidspunkt som bindende, således at man ikke senere kunne gribe ind.

Så vil jeg gerne have lov til at fremhæve – der er desværre ikke tid til en dybtgående forhandling om det her i dag – at folketinget jo har en mulighed i kraft af de budgetover-

[Camrø]

slag, som man, så vidt jeg husker siden slutningen af 1960'erne, har fremlagt sammen med finanslovsforslagene for at tilkendegive sin mening om den fremtidige udgiftspolitik. Det er ikke således, at det kun er ved finanslovsforslagets fremsættelse, at dette ting får noget at vide om, hvad regeringen agter at gøre i fremtiden. Vi kan alle sammen læse budgetoverslagene, vi har alle sammen muligheder for at tage stilling til, om disse udgifter er rimelige, vi har alle sammen mulighed for at vurdere de forudsætninger, der ligger til grund, og altså også for at fremsætte forslag til lovændringer, der gør, at disse forudsætninger kan få et andet indhold udgiftsmæssigt set.

Det flerårige handlingsprogram, som regeringen har fremlagt for dansk økonomi, ligger meget tæt på det princip, som venstre her foreslår, og når der, som man vel tør forvente, kunne opnås enighed om den konkrete udformning af dette handlingsprogram, vil det indebære, at de statslige udgifter for en 3-årig periode fastlægges.

Venstres forslag indebærer jo altså en ny procedure for en permanent langsigtet udgiftsplanlægning for staten, og jeg vil gerne sige, at vi ser med positive øjne på, at vi finder sådanne nye procedurer. Jeg tror ikke, det først og fremmest ligger i folketingsbeslutningsforslagets teknik, jeg tror, det langt mere ligger i de beslutninger, vi kan træffe her i huset om en ændret procedure for vores behandling dels af finanslovsforslaget, dels af budgetoverslagene for de kommende år, men jo før jo bedre, hvis vi kan komme i gang med at træffe konkrete beslutninger på dette område.

Vi ser frem til en uddybende behandling i finansudvalget og vil meget gerne medvirke til at finde nye og bedre veje.

Palle Simonsen (KF):

Man kan vel stort set opdele venstres forslag i to hovedafsnit: dels forslag til egentlige nedsættelser af statens udgifter, dels forslag til en forbedret styring af de offentlige udgifter. Venstre har altså valgt at lægge disse tanker frem i form af et forslag til folketingsbeslutning. Vi har som bekendt fremsat et nogenlunde tilsvarende forslag, som er et oplæg til de drøftelser, der finder sted i disse dage, og vi kan konstatere på nuværende tids-

punkt, at der jo er en meget høj grad af sammenfald, både hvad angår forslag til besparelser, og hvad angår forslag til en bedre styring.

Jeg er enig med finansministeren i, at det jo nok ikke tjener så meget formål i dag at gå ind i en debat om de konkrete besparelsesforslag – der er nok drøftelser andetsteds, hvor det måske er mere interessant og mere konstruktivt – så det vil jeg lade ligge og til gengæld komme med nogle betragtninger om forslaget til en bedre styring.

Vi er meget enige med venstre i, at der er behov for en bedre styring af det offentlige udgifter som helhed. Finansministeren sagde her for et øjeblik siden, at der efter hans opfattelse egentlig var et ganske godt grundlag, fordi vi fik et finanslovsforslag, som folkettingen kunne stille ændringsforslag til, og vi havde et budgetoverslag for tre år, så man måtte sige, at grundlaget var i orden. Dertil vil jeg sige til finansministeren, at det teoretisk set er korrekt, men i praksis mener jeg ikke, at det er det. Jeg forstår godt, at en regering og et regeringsparti måske egentlig synes, at den procedure, vi har nu, er ganske udmærket, men den er ikke tilstrækkelig set ud fra folketingets synspunkt og folketingets ønske om at have en tilstrækkelig kontrol med styringen af det offentlige udgifter.

Jeg mener, der er to væsentlige årsager til, at finansministerens betragtninger er for teoretiske. Den ene er, at vi jo i folketinget – og det kan man selvfølgelig sige er folketingets fejl – ikke tilstrækkeligt indgående drøfter budgetoverslagstallene. I de senere år tror jeg det er fremgået af hver finanslovdebat, at nu skulle vi også til at gøre det, men man har ikke gjort det. Det kan man ikke bebrejde regeringen, det erkender jeg, men det ligger ligesom i proceduren, at det ikke lader sig gøre, og mig bekendt kan folketinget heller ikke stille ændringsforslag til budgetoverslagstallene. Vi har altså mulighed for at komme med kommentarer under finanslovdebatten, men vi har ikke nogen mulighed for at gennemføre egentlige ændringer af de budgetoverslagstal, som jo i praksis alene bliver regeringens.

Så siger finansministeren videre, at vi kan stille ændringsforslag. Ja, og det gør vi, men det er vel nok almindeligt kendt og erkendt, at det i realiteten er meget vanskeligt at gennemføre omfattende besparelser på finanslo-

[Palle Simonsen]

ven i december måned, 14 dage forud for at et nyt finanslovsforslag træder i kraft. Derfor kommer folketinget efter vor opfattelse i den uheldige situation, at besparelser for det umiddelbare finansår, som man skal tage stilling til og vedtage i folketinget, ikke kan gennemføres med så kort en frist. Budgetoverslagstallene kan vi ikke stille ændringsforslag til og bruger vi ikke tiden på at diskutere, og så kommer vi først tilbage til de reelle problemer næste år i december måned. Så kan vi altså ligesom konstatere det, som vel egentlig er konklusionen af 1970ernes politik, nemlig at der ikke har været tilstrækkelig styring af de offentlige udgifter.

Når vi tænker på f. eks. PP II planen og dens forudsigelser i 1973, må vi nok sige, at det stort set er gået betydelig værre, end man dengang forudså, til trods for at de prognoser, man dengang fremlagde, var dystre nok i sig selv. Vi må vel også konstatere, at af de mange forslag til bedre styring af de offentlige udgifter, som kom fra PP II planens forfattere – for det indgik jo også i det betydelige materiale, vi dengang fik – er der ikke ret mange, der er gennemført. Nu vel, jeg anerkender, at nogle er gennemført, men der er ikke kommet den kontrol med det offentlige udgifter, som er nødvendig. Det synes jeg i sig selv væksttallene i virkeligheden giver de tilstrækkelige argumenter for.

Derfor er vi enige med venstre i, at vi er nødsaget til at finde frem til en bedre styring, og vi mener, forslaget om budgetrammer for en 3-årig periode er en fremkommelig måde. Men vi mener også, at der skal andre ting til som supplement, f. eks. bedre målemetoder for de offentlige udgifter, så vi også, når vi diskuterer såvel finanslovsforslag som budgetoverslagstal, i højere grad får en måling af, hvad vi får ud af de penge, vi ofrer på de forskellige områder.

Jeg husker, at nu afdøde økonomiminister Per Hækkerup engang under en debat i folketinget om disse ting sagde, at den offentlige sektors hovedproblem er, at den ikke er påvirket af den private markeds mekanisme. Det er vel nok noget af det væsentligste, der er sagt om disse ting, for heri ligger der en klar understregning af, at tingene bare løber, hvis vi ikke finder nogle måleinstrumenter for, f. eks. hvad det koster pr. barn pr. dag i en daginstitution, hvad det koster pr. barn pr. dag i en 1. klasse i folkeskolen osv., såle-

des at vi i en diskussion om finanslovsforslag og om budgetoverslagstal på et tidligere tidspunkt på grundlag af de erfaringer, vi har, kan komme med konkrete forslag til besparelser.

Jeg vil i almindelighed sige, som jeg allerede har sagt én gang, at væksttallene for 1970'erne klart demonstrerer, at vi ikke har den tilstrækkelige styring, og at der er behov for, at vi får en meget omfattende diskussion. Derfor er vi meget positivt stemt over for forslaget.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til hr. Camre for et par sætninger, hr. Camre udtrykte heroppe fra talerstolen for et øjeblik siden. Hr. Camre sagde, at man i socialdemokratiet deler ønsket om at få et bedre greb om den økonomiske udvikling, eller i hvert fald var der en sætning, der udtrykte den tanke. Dermed erkender hr. Camre altså, at man ikke har haft rimeligt styr på den økonomiske udvikling. Vi noterer med tilfredshed den erkendelse, at man altså giver os ret meget langt hen ad vejen. Tak for det, hr. Camre!

Så var der den anden ting, hr. Camre sagde, som jeg gerne vil notere. Hr. Camre sagde, at det er rimeligt, at man indtil sidste minut foretager ændringer og stiller ændringsforslag til den finanslov, som skal vedtages. Tak for, at det blev sagt, hr. Camre! Jeg skal nok huske det til senere debatter.

Så vil jeg tage fat på forslaget. Vi er meget positive. Det er naturligvis interessant at læse et forslag, der taler om at regulere statens udgifter nedad med mindst 11 pct. Vi er meget interesseret i at debattere, drøfte og forhandle grundigt med andre partier, der ønsker at reducere det offentlige forbrug betydeligt. Jeg har nævnt tidligere i dag, at vi har udtalt, at det var nødvendigt at reducere med 25–30 pct. Men når vi så tager fat på det med, hvor meget vi egentlig skal spare, skal man mærke sig, hvilken afstemningsprocedure vi har bedt om, når vi har haft ændringsforslag til finansloven. Vi har bedt om den procedure, at vi først fik afstemning vedrørende de skattelettelser, vi ønskede skulle gennemføres, altså hævning af den skattefri bundgrænse.

[Askjær Jørgensen]

Vi mener, det i allerhøjeste grad er nødvendigt at diskutere begge sider af den offentlige sektor, for hvis man taler om besparelser på 11 pct., som dog er en betydelig besparelse, uden samtidig at gennemføre en reduktion af bruttoprisen på arbejdskraft gennem en betydelig lempelse af indkomstskatten kommer man dertil, at man kan nå det, som vil blive resultatet, hvis man gennemfører den påskeægpakke, som er fremlagt af regeringen, at man forøger arbejdsløsheden. De planer, som vi har arbejdet med i fremskridtspartiet, går ud på, at alle hænder skal i arbejde. Derfor er det, man skal tage i betragtning, når man taler om besparelser, hvor store skattelettelser disse besparelser bliver suppleret med. De ting har nøje sammenhæng; det var det, jeg nævnte tidligere i eftermiddag; vi skal have de to ting sammenholdt i debatten, skattelettelserne og besparelserne. Forøgede skatter, som nu lanceres i påskeægget fra socialdemokraterne, vil omgående gå over i øget lønpres. Så får man de lønglidninger, som vi har set rundt omkring i erhvervslivet, at man pludselig kommer og forlanger 6 kr. mere i timen, og at virksomhederne i vid udstrækning er nødt til at imødekomme det. Hvis man gennemfører den forøgelse af skatterne, som der er lagt op til i påskeægpakken, vil det prompte gå over i forøgede lønkrav, i lønglidninger, som det vil være næsten umuligt for virksomhederne at dæmme op imod. Derfor bør de besparelser, vi skal diskutere – uanset om det skal være 11 pct., eller om det skal være de 23, 25 eller 30 pct., vi taler om – nøje sammenholdes med, hvor store skattelettelser der gennemføres, og i hvert fald den skat, man lægger på dem, der bestiller noget. Det vil vi gerne have med i debatten.

Men når man i dag også har haft det med i det, om man afleverer ændringsforslag på den ene eller den anden dato, vil jeg gerne sige her og nu, at vi er meget interesseret i at drøfte med de partier, der virkelig ønsker at få en større privat sektor og en mindre offentlig sektor, hvordan vi skal forholde os til næste finanslov. Vi har ingen forhåbning om, at socialdemokratisk tankegang kan komme til at rumme noget, vi kan diskutere, for det viser sig jo igen og igen og igen, at man, selv om man via socialdemokratiet har gennemført kriseløsninger, der har virket stik modsat det, man har påberåbt sig de skulle virke, nu

igen kører løs på det. Derfor har vi ikke megen forhåbning til, at det kan lade sig gøre at gennemføre noget sammen med socialdemokratiet. Men hvis socialdemokratiet skulle skifte linje, gælder vores invitation naturligvis også socialdemokratiet, lige så vel som den kan omfatte fru Ingerlise Koefoed.

Når man nu taler om besparelser i forbindelse med den offentlige sektor, om at skære ned, og taler om, at den offentlige sektor må koste så og så mange hundrede milliarder, skal man også tage det med i, hvad det koster at producere den ydelse, den offentlige sektor leverer. Hvis den offentlige sektor har et bruttoløniveau, som man sætter ned ved at sænke indkomstskatterne uden at pille ved nettolønningerne til de offentligt ansatte, er der jo ikke tale om en reel reduktion af den offentlige sektor, så er det noget med talbegreberne. De forslag, fremskridtspartiet fremsætter, virker altså ikke så brutalt på de offentligt ansatte, på den offentlige sektor, som nogle tror, fordi vi også hver eneste gang har det med i vores forslag, at bruttoprisen på arbejdskraft i den offentlige sektor skal ned sættes ganske betydeligt. Men det er jo ikke dermed sagt, at vi vil nedskære reallønningen i den offentlige sektor – det er socialdemokratiet, der vil det – vi vil sætte den op.

Ingerlise Koefoed (SF):

I forbindelse med diskussionen før om fremskridtspartiets forslag sagde jeg, at vi i SF ikke har spor imod en langsigtet økonomisk planlægning, men jeg var også nødt til at sige, at selv om vi kunne acceptere de planlægningsprincipper, som lå bag fremskridtspartiets forslag, måtte vi afvise forslaget, fordi det menneskelige indhold i det var uacceptabelt.

Det samme bliver jeg nødt til at sige om forslaget fra venstre. Det indeholder jo som en slags overordnet antagelse, at man ved at spare på de offentlige udgifter kan redde landets økonomiske situation, herunder betalingsbalancesituationen. Vi er ikke enige i den antagelse. Vi mener, at det for beskæftigelsessituationen, for den sociale og kulturelle services skyld og for hele ideen om det fælles ansvars skyld vil være skæbnsvangert at kaste sig så stærkt over de offentlige udgifter, som venstre gør her, og som socialde-

[Ingerlise Koefoed]

mokratiet jo også i de senere dage har vist stærke tendenser til at ville gøre.

Vi mener også, at den erhvervsstøtte, som venstre vil beholde, og som socialdemokratiet jo også gør meget ud af, er en meget løst formuleret støtte, som ikke på nogen måde sikrer, at det er de samfundsgavnlig, beskæftigelsesgivende og importkonkurrerende erhverv, som får den tiltrængte støtte.

Der er mange ideer i dette forslag, som vi ikke kan bruge til noget. De er asociale over for u-landene, de er forkerte over for børnefamilierne, fordi de lukker for børnetilskuddene, når børnene bliver dyrest, og de ødelægger de pædagogisk vigtige børneinstitutioner og foretrækker dagplejen, som en gang imellem kan være god, men som vi ikke har nogen garanti for vil være god.

Det undrer mig, at det er hr. Bertel Haarder, som jo er så glad for at spille violin, der er forslagsstiller, når der står, at der skal betales penge for at låne musik på bibliotekerne; det kommer i hvert fald til at ramme de unge meget hårdt. Forslaget går også ud over garantibetalingen til unge. Det strammer op på dagpengereglerne. Det rammer de organiseredes ret til at holde faglige møder og deltage i organisationskurser, gratis vel at mærke, og det rammer deltagerbetalingen til fritidsundervisningen. Det rammer også andre ting. Der er ingen grund til at gå ind i alle detaljer i forslaget.

Men der er ét forslag her, som jeg synes fortjener en særlig opmærksomhed, og det er det supplerende forslag, som jeg med formandens tilladelse vil tillade mig at kalde for fedterøvsforslaget. Det går nemlig ud på, at der bør indføres produktivitetsfremmende lønsystemer i det offentlige . . .

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Formanden gav altså ikke tilladelsen.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg kom til at sige det. Jeg skal trække det tilbage, men jeg fastholder.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg siger bare, formanden gav ikke tilladelsen.

Ingerlise Koefoed (SF):

Nej. Jeg går videre med forslaget, der går på, at der bør indføres produktivitetsfremmende lønsystemer i det offentlige og konkrete belønninger til personalegrupper, der kommer med forslag til, hvordan deres arbejdsområde kan rationaliseres. Der står, at besparelserne aldrig skal kunne ramme de aktuelt ansatte, de skal tværtimod belønnes kontant og med hensyn til forfremmelsesmuligheder.

Min lampe lyser, og jeg vil nøjes med at sige, at jeg synes, det er et glimrende forslag! Det vil styrke dem, der har albuerne skruet til med barberblade, og det vil skabe en stemning på arbejdspladserne, som i hvert fald ikke vil være behagelig.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Dette forslag deler sig, som det tidligere er sagt, naturligt i to dele. Det, venstre her har fremsat, én del, som har at gøre med en fastlæggelse af udgiftspolitikken i de kommende tre år, og så en del, der har at gøre med den fremtidige procedure for behandling af finanslovsforslaget. Om den første del, fastlæggelsen af udgiftspolitikken, er der det at sige, at vi for det første igen stiftede bekendtskab med de ændringsforslag, som venstre stillede ved finanslovens behandling, og dernæst stiftede bekendtskab med forslaget om reduktioner i de kommende år. Jeg sagde ved folketingets behandling af finanslovsforslaget, at der i venstres forslag var en lang række bestemmelser, hvis konsekvenser ikke var gennemarbejdede eller ordentlig gennemtænkt. Det bliver jeg selvfølgelig nødt til at gentage, og det må ikke mindst gælde de forslag, der nu er fremsat for de følgende tre finansår, 1981-1983.

Det forekommer mig, at det, man har gjort, er, at man er begyndt med facit, og så har man regnet på, hvordan man kan fordele de negative tal ud over alle ministerierne, og så når man til det resultat, vi ser her. Når jeg læser bemærkningerne til de afsnit, der er gjort om de enkelte besparelsesforslag, ser jeg klart, at der ikke har været foretaget en beregning af konsekvenserne, for der er i hvert fald ikke redegjort for konsekvenserne forskellige steder, og vi kan i hvert fald i det radikale venstre se, at der er områder, vi uden videre må tage afstand fra. Der er store

[Bilgrav-Nielsen]

og voldsomme nedskæringer på u-landshjælpen, og der er betydelige forøgelse eksemplvis af forsvarsudgifterne.

Det er kun sagt som eksempel på, hvor uoverskueligt og umuligt det er i det hele taget at vurdere konsekvenserne af venstres forslag. Det, jeg siger her, er ikke sagt ud fra en negativ holdning til besparelspolitikken, for den er nødvendig. Jeg tror også, at vi i det radikale venstre bliver nødt til at medvirke til besparelser, som det gør os ondt at medvirke til, men jeg fremhæver disse ting, for som jeg sagde det før ved behandlingen af det kommunale forslag, venstre var fremme med, tror jeg, at det vigtigste ved overhovedet at komme igennem med de nødvendige reduktioner er, at det er gennemtænkte ting, vi foreslår, og dette forekommer mig absolut uigenomtænkt. På en mærkelig måde kan man jo sige, at netop besparelssiden af forslaget bliver det bedste argument for det andet afsnit i venstres forslag: om en bedre og mere effektiv behandling af finanslovsarbejdet her i folketinget. På det punkt må jeg erkende, at hr. Bertel Haarder har lært af udtrykket: jeg forbeholder mig ret til at lære, så længe jeg lever. Under finanslovsbehandlingen op under jul gav jeg udtryk for som nyt medlem af finansudvalget og ny finanspolitisk ordfører, at det var utrolig vanskeligt at stifte et tilstrækkeligt dybtgående bekendtskab med finanslovsforslaget. Jeg blev dengang hånet ikke så lidt af det tidligere medlem af finansudvalget hr. Bertel Haarder, som sagde, at det var nu ikke så vanskeligt, det skulle nok komme til at gå bedre for mig i fremtiden, når jeg havde været i finansudvalget lidt længere, og derfor er jeg naturligvis glad for, at hr. Bertel Haarder nu erkender, at det ikke går i længden med den procedure, vi har anvendt ved behandlingen af finanslovsforslaget.

Jeg kan i øvrigt sige her, at bemærkelsesværdig er også hr. Bertel Haarders sprogbrug, når han i sin fremsættelsestale taler om en milepæl i den parlamentariske historie og siger, at nu, hundrede år efter at vi besluttede, at folketinget skulle have styring af landets økonomi, genindfører vi altså styringen. Hr. Bertel Haarder er lidt sløset med tallene, for så vidt jeg husker, var det i 1901, vi fik parlamentarismen, og det er som bekendt kun 80 år siden, men o.k., vi er store i slaget her, det mærker man også andre steder i ven-

stres fremsættelsestale. Men det væsentlige er, at der er en idé om, at vi skal forsøge at få en bedre procedure, og det er vi med på. Jeg synes, som hr. Camre har været inde på, at det nok var ulejligheden værd at forsøge, om ikke BO-tallene kunne danne udgangspunkt for en sådan bedre bearbejdning af finanslovsforslaget.

Vi er enige i den hensigt, der er venstres, og vil gerne arbejde med på, at vi får indarbejdet en ny procedure, men jeg tror ikke, at vi skal gøre os overdrevne forestillinger om, at vi kan nå så forfærdelig langt. Det væsentligste her er, at vi bliver enige meget bredt i folketingets finansudvalg om en ændret procedure, så vi ikke år for år skal ændre i den, og til det stykke kunne jeg have ønsket mig, at finansudvalgets formand havde været til stede under denne debat. Men lad det være.

Dernæst mener jeg, at noget meget væsentligt for at nå en effektiv bearbejdning af finanslovsforslaget er, at der bliver politisk stabilitet i dette folketing. Jeg tror nemlig, at i det øjeblik vi har ro til vort arbejde og ikke vakler fra krise til krise, kan vi også gøre arbejdet i finansudvalget med finansloven betydeligt bedre, så til syvende og sidst er det et spørgsmål om, at vi får politisk stabilitet. Hvis ikke folketinget er stærkt, bliver embedsmændene stærkere. Hvis ikke folketinget er stærkt, bliver også organisationerne stærkere. Sådan er det, så til syvende og sidst er det op til os selv først og fremmest politisk at finde basis for en bedre behandling.

Mimi Jakobsen (CD):

Som det nyeste medlem af finansudvalget ville jeg jo nok være den sidste, der skulle fortælle det høje ting, hvorledes man skulle tilrettelægge proceduren i forbindelse med finanslovens vedtagelse. Til gengæld er jeg måske det medlem, der har størst behov for at få den nuværende procedure ændret; jeg ser i hvert fald frem med gru til det, som hr. Bilgrav-Nielsen lige har beskrevet, og jeg er sikker på, at jeg også nok skal få de samme bemærkninger fra ældre medlemmer om, at det går nok: de første 15 år er de værste.

Jeg synes i allerhøjeste grad, at der er grund til at tage venstres forslag alvorligt, og igen må jeg vende tilbage til det kommunale, hvorfra man jo kender den rullende planlægning med de 4 år. Jeg mener, at man også

[Mimi Jakobsen]

her skulle prøve at finde frem til nogle rammer. Det er det, som hr. Bilgrav-Nielsen lidt kritisk kaldte at starte med facit og så begynde at arbejde sig ned fra det. Jeg tror nu ikke, metoden er så dårlig endda; det er jo bl. a. den, man i meget høj grad anvender i det kommunale, hvor man starter med at fastlægge en skatteudskrivning for de næste par år – den holder sandsynligvis ikke alligevel, men man har i hvert fald en målsætning – og så prøver man at arbejde ud fra den.

Jeg må nok erklære mig enig med finansministeren i, at det kan være svært at medtage de lovbundne udgifter for så lang en periode. Det er klart, at det ville være ønskværdigt, men det ville kræve, at man havde et næsten fuldt overblik over, hvad der skulle komme af lovinitiativer inden for en længere periode. Bevares, vi har som oftest i en regerings åbningstale en gang om året et vist katalog og en vis idé om, hvor vi skal hen, men ligefrem at skulle have det ind i budgetteringsrammer for 2-3 år tror jeg nok ville medføre betydelige vanskeligheder.

Til gengæld må jeg sige, at jeg nok ikke er så enig i, at dette med ændringsforslag ikke er noget problem, for dem kan man jo bare stille. Ja, det kan man selvfølgelig, og det gør vi jo sandelig også efter noder alle sammen. Til gengæld sker der de forfærdeligste ting, hvis man går hen og får sådan et ændringsforslag vedtaget. Jeg kan i hvert fald huske for et par år siden, da CD pludselig befandt sig i den situation, at vi faktisk fik et ændringsforslag vedtaget med 30 mill. kr. ekstra til åndssvageforsorgen, tror jeg det var, og det tror jeg nok afbrød tingets forhandlinger her en hel eftermiddag; alting simpelt hen vendte sig til kaos, fordi det virkelig var lykkes nogen at få et ændringsforslag vedtaget. Det fortæller lidt om, hvor svært det faktisk er at få ændret noget. Igen havde jeg så ikke på det tidspunkt siddet som medlem af finansudvalget og kan derfor selvfølgelig ikke udtale mig med tilstrækkelig kompetence om, hvorvidt det havde været muligt at få det ordnet tidligere.

Venstre vil gerne spare mindst 11 pct. på statens udgifter frem til 1983. CD vil også spare, men vi har ikke været de store helte til det i flere år. Vi må nok erkende, at inden for det sidste års tid er situationen strammet så meget til, at også vi må med i sparebanerne rundt omkring. Vi er parat til at lægge

mandater til besparelser. Om det skal være 11 pct., har jeg nok mine tvivl om, men i hvert fald mener også vi, at den andel, som det offentlige udgifter udgør af bruttonationalproduktet, må vi forsøge at bringe ned, og derfor kan man også regne med, at vi gerne vil være med til at vedtage også de upopulære ting. Det er jo vældig populært at tale om offentlige besparelser, indtil man begynder at specificere dem ud og folk begynder at finde ud af, hvad det betyder for dem selv; så er det knap så populært længere.

Jeg vil ikke gå i detaljer – det er tiden heller ikke til – med venstres besparelsesforslag og merudgiftsforslag. Vi er selvfølgelig enige i en hel del ting, det gælder forsvaret, det gælder bestræbelserne for at få nogle mere gunstige betingelser for de unge mennesker, som meget gerne skulle i arbejde i stedet for at modtage projektstøttebetaling på 48 kr. i timen, og alt det andet, som vi har diskuteret tidligere. Det kan vi ikke gå i detaljer med nu, men jeg synes, at venstre her har fremlagt nogle ideer, som vi i allerhøjeste grad kan bruge i denne situation, og som det måske netop er klogt ikke at lægge sig alt for fast på.

Wilhelm (VS):

Om den proceduremæssige side af forslaget, altså det at komme med beslutningsforslag om budgetteringsrammer, kan jeg kun sige det samme som om fremskridtspartiets forslag: når hverken socialdemokratiske regeringer, venstre-regeringer eller SV-regeringer i seneste mange år har respekteret 4 måneders fristen reelt, ser jeg ikke nogen som helst grund til at tro, at der skulle blive realiteter i påbud af denne slags. Mere vil jeg ikke sige om det.

Det interessante i venstres forslag er naturligvis det politiske indhold, og det er ikke mindst interessant i netop disse dage, hvor regeringen lægger op til noget tilsvarende og – angiveligt i hvert fald – spekulerer for alvor i at lave noget sammen med venstre og konservative på dette felt. Hvad angår det politiske indhold synes jeg nok, det er bemærkelsesværdigt, at disse meget, meget betydelige nedskæringer falder fuldstændig krystalklart på undervisning, på børnetilskud, på børneinstitutioner, på sygedagpenge, på boligområdet, på sundhedsområdet, på det kul-

[Wilhelm]

tuelle område, på u-landsbistanden og på arbejdsløshedsstøtten.

Så er der områder, der friholdes, og hvad er det for nogle? Det er landbrugsministeriets område, det er fiskeriministeriets område, og det er industriministeriets område, altså lige præcis de tre steder, hvor de store erhvervsstøttebeløb ligger. Og så er det jo ikke engang rigtigt, at de friholdes, og at det er nul, for i bemærkningerne skriver hr. Bertel Haarder om landbrugsministeriet, at ud over den her anførte budgetteringsramme, som altså er fredet for alle nedskæringer, må påregnes anvendelse af merbevillinger i overensstemmelse med venstres ønske om at løse landbrugerhvervets problemer. Der skal altså ske en bevillingsforøgelse.

Så er der to områder, hvor der direkte tales om bevillingsforøgelser i de 3 års rammer, som hr. Bertel Haarder foreslår her, og det er såmænd politi og militær. Kigger man det lidt nærmere efter, bliver det ikke mindre interessant. Sygepagpengene skal bortfalde for den første dags vedkommende, der skal altså indføres en karenzdag, og det er at tage 650 mill. kroner fra folk, der bliver syge. Måske det i denne forbindelse er interessant, at venstre kobler dette sammen med en 8-timers regel, hvorefter arbejdsgiverne skulle betale de første 8 timer af en arbejdsløshed, som selvfølgelig er et langt, langt mindre beløb. Det er altså noget, venstre har foreslået, et par uger før regeringen kom med det tilsvarende forslag, og det interessante er, at venstre her siger: det er en ufravigelig betingelse, at de arbejdsgiverbetalte 8 timers dagpenge ved ledighed kobles sammen med den ene dags karenstid for sygedagpenge. Det må regeringen så til at forholde sig til. Jeg håber, at venstre holder fast ved, at det er en ufravigelig betingelse, og jeg håber, at det så er en umulighed for regeringen at lave noget med venstre på det område.

På boligområdet skal der hentes en 650 mill. kr., var det vist, men i hvert fald skal det især ske ved en særskat, en »beskeden« særskat, skriver man i bemærkningerne til lovforslaget, på de ældre almennyttige boliger, som skal bidrage til finansiering af nybyggeriet. Denne beskeden særskat, som man i øvrigt ikke siger mere om, er gennemsnitlig 2.500 kr. om året for hver lejlighed i det ældre almennyttige byggeri. Det er det, man kalder et beskeden bidrag.

Så skal vi have afgift på lægebesøg. Jeg har ellers fortalt hr. Bertel Haarder i den offentlige debat, at der findes ét virkelig godt gennemprøvet eksperiment med det, og det var, da hans åndsbeslægtede, celluloidhelten Ronald Reagan blev guvernør i Californien og kørte frem mod gratisprincipet, bl. a. ved at lægge afgift på lægebesøg. Det blev en tordnende fiasko. Føderalregeringen i Washington krævede, at det blev et kontrolleret forsøg, derfor er der et godt kontrolleret forsøg dér. Det fik sundhedsudgifterne i Californien til at stige, så selv Ronald Reagan opgav det eksperiment efter halvandet år. Men hr. Bertel Haarder fremturer.

Om politiet og militæret. Ja, militæret skal altså have 570 mill. kr. mere om året efter det tredje år her, og politiet skal have mere patruljering. Om det vil jeg kun sige til sidst, at det synes jeg er meget vittigt, her få dage efter at den specielle, meget selektive påskebacille satte ind i politikorpset, hvorefter al patruljering ophørte og det så faktisk viste sig, at det gjorde gader og stræder fredeligere, da der ikke længere var politipatruljering.

Flygaard (DR):

Retsforbundet vil gerne være med til at se på venstres forslag i udvalget. Det falder som bekendt i to hoveddele. Dels er der spørgsmålet om, at man vil opstille flerårige budgetter, og dels er der spørgsmålet om at udfylde disse budgetter. Jeg skal ikke her gå meget ind i en debat om de enkelte områder. Der er områder, som vi kan tiltræde, og der er afgjort også områder, som vi ikke kan medvirke til, men jeg synes, det hører hjemme i udvalget.

Jeg vil dog gerne her knytte et par principielle bemærkninger til denne diskussion, som for så vidt er en fortsættelse af den debat, vi havde i forbindelse med fremskridtspartiets forslag.

Jeg tror ikke, man helt skal tillægge finansloven den betydning, som man i mange tilfælde er tilbøjelig til. Det skal forstås på den måde, at finansloven vel trods alt, når det kommer til stykket, er en registrering af den lovgivning, man har, både hvad angår indtægter, og hvad angår udgifter, således at hvis man var i stand til at kode samtlige love ind i en EDB-teknik, var man faktisk i stand til på et hvilket som helst tidspunkt at få en

[Flygaard]

øjeblikkelig status, en oversigt over, hvordan det rent faktisk stod til. Man skal derfor sådan set ikke arbejde så meget med finansloven, men derimod tage fat på lovgivningen på en række områder, hvor man synes der er behov for ændring.

Dernæst vil jeg gerne med hensyn til det dynamiske i udgifts- og indtægtsproblematikken sige, at det må jo altid være således, at man indtil sidste øjeblik kan komme med ændringsforslag, både hvad angår indtægts siden og hvad angår udgiftssiden, men det er jo ikke ensbetydende med, at man behøver at komme med alle ændringsforslagene i sidste øjeblik, som vi i hvert fald har oplevet at fremskridtspartiet har haft en tilbøjelighed til. Man er endda kommet så sent med dem, at det ikke var muligt at underkaste dem en realitetsbehandling – men det var måske også tilsigtet.

Som sagt vil vi gerne være med til at se på venstres forslag i udvalget, men vi stiller os nok en lille smule afventende. Vi er også nok en lille smule skeptisk indstillet over for, om man er i stand til så mange år frem at opstille nogle budgetter, som det vil være muligt rent faktisk at holde.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for en overvejende positiv modtagelse af dette debatoplæg, som man næsten kan kalde det. Jeg takker for, at finansudvalgsmedlemmerne har husket deres kvaler i december og brugt erindringen om dem i vurderingen af dette forslag, for det, der sker, er jo, at vi igen i december 1980 vil stå med en finanslov, som vi ikke kan nå at lave om på, og at vi vil stå på samme måde i december 1981, hvis ikke vi sikrer nu, at regeringen besinder sig på, at den allerede før jul 1980 må lægge rammerne frem for den næstfølgende finanslov.

Jeg forstår fuldt ud, at ordførerne ikke er kommet ind på substansen i spareforslagene. Det er bl. a. nødvendiggjort af den meget knappe taletid, der er blevet stillet til rådighed for denne debat, og det er også rigtigt, at disse spareforhandlinger foregår andre steder nu, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er meget længe siden, forslaget er fremsat, og vi havde fra venstres side meget gerne set, at disse spareforhandlinger var kommet i gang på et meget tidligere tidspunkt. Det var

netop derfor, vi beflittede os på at komme hurtigt efter jul med dette forslag, men her står vi, og på dette punkt foregår tingene nu andre steder. Derfor er der det principielle tilbage, og da kan man tage de konkrete forslag fra venstre som et pædagogisk eksempel på, hvordan sådanne budgetteringsrammer kunne se ud. På side 2 har vi et bud på, hvordan det kunne se ud. Spørgsmålet om, hvilke tal der så skal i, kommer i anden række.

Jeg vil gerne først kommentere finansministerens bemærkninger. Han sagde bl. a., at der allerede i dag kan stilles ændringsforslag her i tinget med virkning for budgetoverslagsårene, og det er jo rigtigt, at hvis man stiller et spareforslag og får det vedtaget, så vil det vel automatisk af regeringen blive kørt ind i den næstfølgende finanslov på budgetoverslagene. Det er nu ikke sikkert, men det er rigtigt, at på den måde kan man teoretisk set lave om på budgetoverslagene. Man kan vel oven i købet tænke sig, at man kunne begynde at stille ændringsforslag, som først fik virkning det følgende år i december, så man derved havde god tid til at forberede dem, og på den måde kunne man opnå lidt af dette her. Problemet er bare – og det har flere ordførere jo været inde på, om ikke et flertal – at i dag står vi dér 14 dage før jul og skal tage stilling til noget, vi skal aldeles omgående træffe beslutning om detaljen, da det i hovedsagen drejer sig om ting, der skal begynde allerede 1. januar. Men selv om nu man venter med at lade det begynde 1. december – altså næsten et år senere – er der alligevel meget kort tid til at træffe beslutningen i, og derfor synes jeg ikke, at finansministerens første indvending er særlig seriøs, for vist kan der stilles ændringsforslag, som får virkning for budgetoverslagene, men der er jo slet ikke nogen som helst form for anstændig tid for dette ting til at behandle det, og det er det, vi skal have.

Så nævnte finansministeren, at flerårige reserver uden besvær kunne optages. Ja, det er vel mere eller mindre ligegyldigt, men det ville da være et lille skridt på vejen, hvis man også tog reserverne med i budgetoverslagene. Det har nu ikke nogen særlig gavnlig virkning, synes jeg, men tanken er noteret, og venstre har da intet imod, at man gør det.

[Bertel Haarder]

Så mente finansministeren, at det ville være forkert, hvis man for tidligt låste sig fast på detaljer, sådan at man blokerer for de justeringer, som der altid vil være brug for i sidste øjeblik. Det er en væsentlig ting at tage op, for vi er jo ofte stillet over for, at der er så mange blokeringer, at vi ikke kan lave om på nogen ting, og det ville da være kedeligt, hvis en ny finanslovsprocedure førte til, at man lavede blokeringer. Men det har heller slet ikke været tanken, og finansministeren fik da også straks svar fra socialdemokratiets ordfører, hr. Camre, som lagde megen vægt på dette, at et folketing til enhver tid ville kunne lave om på sine egne beslutninger, og derfor bliver der ingen blokeringer overhovedet. Der bliver kun én forskel, nemlig den, at folketinget skal være med på at lave justeringen i sidste øjeblik. Det er den eneste blokering, finansministeren bliver stillet over for, og det kan måske nok for finansministeren være en betænkelig tanke, at hvis man nu i 1980 lægger en tilpas snæver ramme for 1982, og minsandten om folketinget så ikke nægter at lave om på den, sådan at man bliver nødt til at overholde den. Men den form for blokeringer, hvor folketinget tvinger sin finansminister og finansministeren derved tvinges til at tvinge sine kolleger til at overholde de rammer, folketinget har sat, burde vi da vist egentlig have lidt flere af. Hvis finansministeren kan komme med gode grunde og argumenter for, at man gerne vil flytte rundt på tingene, og derfor vil opfordre tinget til ved tredjebehandlingen at lave om på rammerne dér og dér, vil vi da lytte til argumenterne. Der er intet, der forhindrer os i at gå med til det, men der er bare det ved det, at finansministeren ikke længere vil kunne bruge det argument, at vi ikke kan nå det. Det er argumentet: »vi kan ikke nå det, der er for kort tid«, som skal fjernes. Det er det, som finanspolitiske ordførere, jeg tror fra samtlige partier, har grædt over december efter december, og tidligere var det i marts efter marts, dette, at man ikke kan nå at lave om på det, der skal træde i kraft ganske kort tid efter.

Så nævnte finansministeren, at budgetdegørelsen jo rummer nogle tal for de følgende år. Ja, det gør den, men folketinget tager ikke stilling til dem, og det får mig til at understrege, at det afgørende i forslaget her ikke er, at man skal sætte embedsmænd-

ne i gang med en hel masse nyt, men blot, at man skal give folketinget lejlighed til lidt før det tidspunkt, hvor der alligevel laves nogle rammer, at give folketinget lejlighed til at snakke med om, hvad det skal være for nogle rammer. Det er i virkeligheden det eneste, der er nyt i forslaget, og derfor vil jeg gerne sige til hr. Bilgrav-Nielsen, at det historiske perspektiv, som jeg ruller op i fremsættelses-talen, er et perspektiv, hvor jeg sammenligner vores nuværende situation med folketingets situation i provisorietiden, som jo lå især i 1880'erne, hr. Bilgrav-Nielsen, og ikke i 1901; mellem provisorietiden og 1901 gik der lang tid, hvor vi havde højreregeringer, som faktisk åd af folketingets finansudvalgs hånd, og som fik alle sine udgifter godkendt i folketinget, så her kan mine historiekundskaber altså godt måle sig med hr. Bilgrav-Nielsens. Det var provisorietiden, jeg sammenlignede med, fordi i provisorietiden kunne regeringen nemlig styre finanserne uden om folketinget, og spørgsmålet er, om ikke regeringen kan gøre det samme i dag, simpelt hen ved at fremsætte en finanslov sent og med tilstrækkelig mange budgetreguleringskonti, der ikke er udfyldt, sådan som hr. Wilhjelms helt rigtigt har påpeget. Han har fuldstændig ret i, at allerede i dag bryder man selv den 4 måneders frist, der er, ved at lægge tingene så sent frem, at folketinget står komplet magtesløst i processen, og derfor er dette selvfølgelig en sag, som angår forholdet mellem den udøvende magt og den lovgivende magt. Jeg har ikke noget som helst ønske om, at man skal begrænse regeringers mulighed for at regere, på ingen måde, men vi har brug for, at regeringen får flere midler til at kunne regere med end i dag. Dét, hvor folketinget har en politisk vilje, som udtrykkes i taler og på anden måde, og hvor det viser sig, at denne vilje ikke kan trænge igennem, fordi proceduren forhindrer det, må vi da lave proceduren om, og det er det, det drejer sig om.

Jeg vil gerne takke hr. Camre for et indlæg, som var åbent og positivt, og også for, at han så klart forklarede finansministeren, at der ikke er nogen blokering i det, men at folketinget til enhver tid kan lave om på sine egne budgetteringsrammer – det kan man gøre lige i allersidste øjeblik – hvorved finansministerens argumentation falder bort.

Hr. Bilgrav-Nielsen var inde på, at venstre vist er begyndt med resultatet, og så har man

[Bertel Haarder]

bagefter fundet ud af at fylde nogle sætninger ind om, hvordan man kunne få opfyldt de målrammer, man havde lagt sig fast på. Det er faktisk forkert. Jeg vil gerne oplyse, at udgangspunktet for venstre har været de ændringsforslag, vi stillede før jul til finansloven, og så har vi set, hvilke ændringer vi, hvis vi havde lidt længere tid, gerne ville fremkalde. Sådanne ændringer, som vi jo ikke har kunnet stille forslag om i december, har vi taget med her, og derfor vil man se, at adskillige af de ting, der foreslås, kræver ændringer i love, overenskomster og aftaler. Ja men det gør intet, for dem lader vi så først træde i kraft i 1982 og 1983, og det er lige præcis den form for finanslovgivning, vi har manglet, hvor man også kunne tage stilling til det, som ikke kan laves om på kort sigt. Derved kan vi også i samarbejde med regeringen få lagt en arbejdsplan for, hvad der skal gøres med hensyn til de offentlige udgifter.

Blot den slubemærkning til fru Ingerlise Koefoed og hr. Wilhjelm, at hvis vi skal have råd til noget nyt nogen sinde i de kommende år, er det en betingelse, at vi også kan spare noget på det gamle. Hvis man vil have bedre barselhvileordninger, er en af betingelserne, at man kan finde pengene et andet sted, og derfor er den største hindring for forbedringer i disse år, at vi har så store hindringer for besparelser. Det vil jeg bede disse partier især lægge vægt på.

Camre (S):

Jeg skal for det første takke hr. Askjær Jørgensen for de venlige bemærkninger, han rettede til mig, men jeg vil straks trække lidt i land og sige, at selv om det naturligvis er sådan, at enhver beslutning kan ændres indtil sidste øjeblik, også vedrørende finansloven, tror jeg, hr. Askjær Jørgensen vil være enig med mig i, at forudsætningen for, at folketinget rent faktisk kan gøre noget sådant på forsvarlig vis, er, at man har haft god tid forinden til at arbejde med problemerne, og hvis man kommer med 1.000 ændringsforslag i sidste minut eller i de sidste dage, er en realitetsbehandling nok i praksis meget vanskelig.

Hr. Bilgrav-Nielsen var inde på nogle bemærkninger om den langsigtede udgiftspolitik, som dette jo reelt handler om, og jeg kan

ikke lade være med at sige igen: det handlingsprogram for en økonomisk sanering, som regeringen har præsenteret for folketinget for få dage siden, er jo et program for en langsigtet udgiftspolitik. Jeg tror, man kan sige, som hr. Bilgrav-Nielsen gjorde det, at det er afgørende for folkestyrets arbejdsvilkår, at vi finder et flertal i denne sal for en mere langsigtet udgiftspolitik, stadig væk naturligvis med den adgang til ændringer, som ændrede forudsætninger nødvendiggør. Og så den sidebemærkning til hr. Bertel Haarder, at jeg tror ikke, hr. Bertel Haarder kan konstatere nogen uenighed mellem finansministeren og mig om det spørgsmål; vores indlæg her var forud nøje afstemt. Men som sagt, jeg tror, det er afgørende med de vilkår, der ligger for folketingets arbejde under ændrede økonomiske vilkår, at vi finder brede flertal i denne sal, som kan holde i en årrække fremover, og at vi får mulighed for efter sådanne beslutninger at foretage de ændringer i lovgivningen, de ændringer i grundlaget for forudsætningerne, i tilstrækkelig god tid, således at vi også kan have sikkerhed for, at de langsigtede ændringer i det offentlige udgiftspolitik bliver vel gennemtænkt og dermed rummer så få farer som muligt for at ødelægge noget i en sund udvikling i vores samfund. Jeg tror, at det, der er det væsentligste i det, vi har fået slået fast i dag her, er, at det kræver tid, og det, at folketinget har fået en voldsomt voksende arbejdsbyrde vedrørende planlægningen af den økonomiske politik, stiller i sig selv et krav om, at vi også får et andet planlægningsværktøj. Vi kan ikke mere arbejde med planlægningsværktøj, som passede til et budget og til problemer af den størrelse, som vi stod med for 30 eller 50 år siden.

Askjær Jørgensen (FP):

I mit første indlæg nåede jeg ikke at sige til hr. Palle Simonsen, at jeg i påsken omhyggeligt havde læst de oplæg, der er kommet fra det konservative folkeparti, og som naturligvis bør ses i relation til det forslag, der nu kommer fra venstre. Ja vel, venstres er jo noget, der er fremsat her i tinget direkte, men jeg er meget tilfreds med, at både venstre og de konservative nu er mere modne til at vise vilje til at gå ind i større besparelser, end

[Askjær Jørgensen]

man hidtil har været. Jeg mener faktisk, at vi kommer længere og længere i retning af hinanden, og det er jeg tilfreds med. Jeg vil fortsætte med at arbejde med både det, der er fremlagt af venstre her, og den plan, der er fremlagt af det konservative folkeparti umiddelbart før påske.

Jeg vil gerne sige både til venstre og til de konservative, at man skal overveje, om ikke besparelser på f. eks. det, vi ønsker, 25-30 pct., kombineret med nogle skattelettelser på det halve, gør knap så ondt som store besparelser uden skattelettelser, som venstre og de konservative måske lægger op til.

Jeg kan nå at svare hr. Camre lidt på det med at have tid til at arbejde med problemerne. Her siger hr. Camre: vi har den samme politik, som vi har haft i mange år. Det er således, at de forslag, vi stillede i december måned, er jo nylig omdelt i boksene her-nede, og hr. Camre er velkommen til at tage sit eksemplar med hjem og læse det meget nøje igennem. Jeg kan garantere for, at det, vi kommer med i december i 1980, vil blive noget, som er skåret over samme læst, og hvis hr. Camre vil påberåbe sig, at han ikke magter at sætte sig ind i det på 8 eller 14 dage, vil jeg sige til ham, at hvis han skulle støde på problemer, som han gerne vil have belyst, eller på ting i det, som han ikke forstår, er han hjertelig velkommen til at henvende sig, så skal vi gerne vejlede hr. Camre i hans studier. Det er forresten godt materiale, og det er værd at bruge hr. Camres sommerferie på.

Fru Mimi Jakobsen nævnte det med procentdelen af bruttonationalproduktet. Det er også en af de ting, der er en uhandterlig størrelse, ligesom det med, hvor mange procent man sparer i forhold til skattelettelse. Det er virkelig irriterende, når man hører høringerne i TV om bruttonationalproduktet, at man påberåber sig, at vi er så rige, fordi vi har så højt et bruttonationalprodukt. Det er jo på grund af de høje bruttolønninger også i den offentlige sektor. Det er jo helt forkerte begreber, man arbejder med. Jeg synes også, at de offentligt ansatte skulle være opmærksomme på, at det, det drejer sig om, er ikke, at man har nogle høje bruttolønninger, men at man har nogle nettolønninger, man kan købe noget for.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg er meget enig med hr. Bertel Haarder i, at hvis man skal have nogle nye ting ind, skal man nok tænke på at spare på nogle af de udgifter, man har i dag, og komme med helt nye forslag, som kan fremme beskæftigelsen. Jeg mener bare ikke, at det forslag, som hr. Bertel Haarder har lagt frem her i dag, på nogen måde har en farve, der kan accepteres. Vi mener, at forslaget indeholder en lang række overgreb mod almindelige mennesker, og det indeholder meget lidt om styring af kapitalen, styring af forsvarsudgifterne og bedre beskæftigelse.

Hvis hr. Bertel Haarder er interesseret i at vide, hvad SF mener om de ting, og hvordan man bl. a. kunne spare på understøttelsen, vil jeg anbefale hr. Bertel Haarder at læse i Socialistisk Dagblad fra sidste uge en artikel, udsendt fra vores hovedbestyrelse, som hedder »Indgreb mod kapitalen og ikke overgreb mod almindelige mennesker.« Den er fra den 6. i denne måned, så vidt jeg husker.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil slet ikke optænke nogle kunstige skel mellem hr. Camre og finansministeren. Jeg noterede blot, at hr. Camre har uafviseligt ret i sin påstand om, at hvad folketinget har vedtaget, kan folketinget selv lave om på, uanset hvor sent det sker, og at den eneste ændring, der bliver, består i, at finansministeren ikke alene kan lave om på tingene i sidste øjeblik, men må have folketingets tilslutning til at lave om på tingene, hvis han vil lave dem om i sidste øjeblik.

Forslaget kan i virkeligheden pædagogisk omskrives til følgende enkle model: man tager finanslovens anmærkninger I - det er dér, hvor man har budgetoverslagene - og så ser man på det første tal for hvert ministerium, det er nemlig totaltallet, og går ud i budgetoverslagsårene 1982, 1983 og 1984. Dér sætter man en stjerne, og så skriver man i signaturforklaringen: denne stjerne betyder, at dette tal har beslutningskraft, at der altså er tale om noget, der har virkning som et forslag til folketingsbeslutning, og som dermed også får den nye betydning, at der kan stilles ændringsforslag til det, så folketinget her kan begynde at rejse sig op og sætte sig ned om disse meget væsentlige fremtidstal. Så enkelt kan ændringen laves: en stjerne ved hovedtallene for hvert ministerium, det

[Bertel Haarder]

er alt, hvad der skal til. Embedsmænd behøver ikke at lave store, nye rapporter osv. Så enkelt kan det laves. Venstre beder blot om, at folketinget nu får lejlighed til at stemme om de langsigtede forhold.

Fru Ingerlise Koefoed henviste til en artikel i Socialistisk Dagblad, som jeg har det bedste forhold til. Jeg vil gerne henvise til dagbladet Børsen, hvor en arbejdsformidler – jeg ved ikke, hvilken partifarve han har, men han er altså arbejdsformidler og hedder Knud Meinert Jensen – beskriver lige præcis venstres forslag vedrørende arbejdsmarkedsområdet, og det er ikke nogen negativ beskrivelse, der dér fremkommer, men en beskrivelse, som falder fuldstændig i tråd med det, der var konklusionen af hele høringen forleden i TV, nemlig at det afgørende sted at spare er arbejdsministeriet ved at sikre, at den ledighed, vi har, kommer til at fungere som noget, der kan bidrage til at øge produktionen. Det er nøjagtig det, som mere end ½ af venstres spareforslag handler om, og det var præcis konklusionen af debatten i TV.

At vi så har en arbejdsminister, som ikke rigtig vil gøre noget ved det, som ikke rigtig vil sige, at hvis man er ledig inden for HK, skal man tage et kursus i maskinskrivning, som mener, at man skal kunne gå på supplerende dagpenge til evig tid, som mener, at der intet skal gøres ved nogen af alle de ting, som tapper vort samfund for ressourcer i dag, er et problem, men det var måske netop en af de ting, som man med en ændret finanslovprocedure kunne få ændret på.

Lad mig til slut sige, at jeg konkluderer denne debat derhen, at når vi får forslaget ned i finansudvalget, må vi have en meget seriøs drøftelse og et samråd med finansministeren om, hvordan folketinget, som han selv udtrykte det, på en mere hensigtsmæssig måde kan inddrages på et tidligere tidspunkt. Hvis finansministeren da kan komme med en anden model end den, der her er lagt frem, er vi absolut åbne. Jeg synes, man må konkludere, at der efter et sådant samråd i finansudvalget nok vil være et flertal, tror jeg, som vil sige: noget må der ske på dette felt, måske ikke det, venstre har foreslået, men noget må der ske. Og for så vidt synes jeg godt, man kan sige, at det er lidt af en historisk dag i dag, hvis man ser på finanslovgivningens historie, for den har jo været

komplet uændret i de sidste hundrede år siden provisorierne, og det har været lidt for længe. De sidste 20 år skulle vi have haft en anden procedure. Det er absolut i sidste øjeblik, vi laver den om.

Poulsgaard (FP):

Det var fru Ingerlise Koefoed, der kaldte mig op, fordi hun snakkede om de almindelige mennesker. Hvem er de almindelige mennesker? Jeg regner mig til de almindelige mennesker, og jeg tror også, at fru Ingerlise Koefoed gør det.

Og så var der det smil, der kom på nogles læber, da hr. Askjær Jørgensen foreslog, at I skulle læse fremskridtspartiets ændringsforslag i sommerferien. Det var faktisk alvorligt ment, og I burde faktisk alle sammen gøre det, specielt hr. Camre; så kunne man måske, næste gang man skulle til at lægge kriseplan, lægge den rigtige plan frem. Folk er ved at blive trætte af de evindelige kriseplaner, men i vore ændringsforslag står der lige præcis det, der skal til, på en måde så almindelige mennesker ikke bliver ramt på asocial måde, så almindelige mennesker får lov til at få deres arbejde. Jeg ved ikke, hvad det er for en verden, fru Ingerlise Koefoed lever i, det er ikke i denne verden i hvert fald, for fru Ingerlise Koefoed lever i hver fald, for fru Ingerlise Koefoed er frisk og frejdig og taler om beskæftigelse og beskæftigelse og beskæftigelse. Ja, nu hører vi igen om hr. Steffen Møller, der har sagt: ja men der er jo faktisk kun 30.000–40.000, der er arbejdsløse. Ja, det er det, fremskridtspartiet har sagt de sidste 2–3 år, men det er rart, at man kan få det bekræftet fra andet hold. I undgik jo alle disse ubehageligheder, hvis I ville bruge sommerferien til at læse fremskridtspartiets besparelsesforslag, så man ikke skal spare ved at udskyde en Storebæltsbro, en Saltholm, og nu ryger Farøbroen vel nok med i købet, for hver evige gang I sparer herinde, er det bare udskydelse af nogle anlægsopgaver. Det kunne man undgå, og så kunne befolkningen blive fri for at høre dette krise og krise og krise og krise. Vi kunne få en normal parlamentarisk situation igen.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Ifølge forretningsordenen er det ikke tilladt at tiltale nogen direkte under forhandlingerne.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg blev yderligere bibragt glæde i eftermiddag, da jeg hørte hr. Bertel Haarder sige, at det specielt var på arbejdsministeriets område, der skulle spares, for det bragte mig ind på den tanke, at så var hr. Bertel Haarder nok enig med os i, at det med prisen på arbejdskraft og skattelettelsen havde man også overvejet nøje i venstre, og det er det, jeg gerne vil takke for. Det viser sig, selv om nogle er irriteret over at skulle tage fat på oppositionens forslag, at der kan komme noget frugtbart ud af det. Vi har nået meget i eftermiddag. Vi har nået en betydelig erkendelse fra socialdemokraternes side, og vi er nået dertil, at hr. Bertel Haarder indirekte også giver os ret i, at det, det drejer sig om, er, om man skal bruge mange penge til arbejdsløshedsunderstøttelse, eller prisen på arbejdskraft skal være sådan, at virksomhederne har råd til at beskæftige folk.

Wilhelm (VS):

Der er et område, hvor jeg synes det kunne være rimeligt at prøvekøre hr. Bertel Haarders forslag, og det kan gøres, ganske uafhængigt af om dette beslutningsforslag vedtages eller ej. Der er ét område, der helt uden sammenligning med noget andet holdes uden for folketingets muligheder for at beslutte, hvor man for flere år frem i tiden i korridorerne sidder og aftaler nogle beløbsrammer, som derefter står fast, uanset om folketingets sammensætning ændrer sig, og uanset hvad der i øvrigt sker rundt omkring i verden. Det er forsvarsbudgettet. Og jeg synes, vi skal tage hr. Bertel Haarder på ordet og få regeringen til at benytte den fremgangsmåde, der er beskrevet her, at regeringen nu kommer frem med et beslutningsforslag om budgetrammen for forsvarsministeriet for 1981, 1982, 1983, 1984 og lægger det frem i salen, før man begynder at snakke med nogle forligspartier om, hvad der så skal puttes ind i det, for her er folketinget virkelig sat ud af spillet. Der ville så ske det, at når den socialdemokratiske regering siger, at den foretrækker en status quo-løsning – vi andre siger, vi vil foretrække en rigtig nulløsning, og så er der altså nogle, der siger, at de vil have plus 3 pct., 570 mill. kr.s stigning – vil alle ændringsforslag i forhold til regeringens

om stigninger blive stemt ned, og socialdemokratiet vil kunne få sin status quo-løsning, som de kalder den, hvis de lod folketinget træffe beslutning og ikke lagde det hen i korridorerne, som hr. Bertel Haarder har så meget imod. Jeg går ud fra, at hr. Bertel Haarder er mere end interesseret i, at vi prøvekører hans forslag på dette område.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Jeg vil godt sige til hr. Bertel Haarder, at jeg har faktisk taget dette forslag alvorligt. Derfor har jeg gjort de bemærkninger, jeg har gjort til det, også om de problemer, der knytter sig til at fastlægge rammer for tidligt, og jeg er egentlig lidt skuffet over, at hr. Bertel Haarder nu kommer og siger: det er jo ikke noget problem, for man kan jo bare lave om, folketinget kan jo til enhver tid lave om på det, det selv har besluttet. Ja, det er jeg klar over, det var jeg også klar over, da jeg gjorde mine bemærkninger, men jeg har bare opfattet det som værende en alvorlig sag og ikke kun noget, man skulle gøre til pynt og så bare efterfølgende lave de ændringer, der nu passede ind i billedet. Det var det ene, jeg godt ville sige.

Det andet er, at jeg må tage fat i den argumentation, som hr. Bertel Haarder kommer med, at forskellen er, at finansministeren ikke alene kan lave om på tingene. Jeg er nødt til at sige til tinget – også til hr. Bertel Haarder, som ved det i forvejen – at det er jo sådan efter de nugældende regler, og det vil være sådan, også hvis vi ændrer reglerne efter det forslag, som hr. Bertel Haarder har fremsat, at finansministeren skal have et flertal bag sig her i tinget. Sådan er det heldigvis; det ville ikke være rart at være alene med det ansvar.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, be-

[Anden næstformand]

tragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af bistandsloven.

[Af Palle Simonsen (KF) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 71. Fremsat 28/2 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Regeringen kan ikke gå ind for det beslutningsforslag om ændring af bistandsloven, der her er lagt frem fra konservativ side, men det betyder ikke, at vi er afvisende over for tanken om ændring af bistandsloven. Som det sikkert allerede vil være bekendt, agter jeg netop i løbet af ganske kort tid at fremsætte forslag, der har til hensigt at stramme bistandslovens bestemmelser på en række områder. Dette forslag vil indgå i den større samling af besparelsesforslag, som regeringen er ved at lægge sidste hånd på.

Jeg skal på denne baggrund ikke gå i detaljer, idet jeg vil tro, at forslaget vil få en grundig udvalgsbehandling og vil kunne ses i sammenhæng med regeringens senere udspil. Det gælder § 37, hvor jeg ikke kan være enig i bemærkningerne i det konservative beslutningsforslag, men hvor regeringen arbejder med en maksimering af det beløb, der efter § 37 kan ydes som kontanthjælp.

Forslagets pkt. 5 om hjælp til personer, der er indblandet i en kollektiv arbejdsstrid, huslejeboycot eller forhold, som må sidestilles hermed, er tidligere fremsat fra borgerlig side i efteråret 1977 og afvist af daværende socialminister Eva Gredal.

Om ændringerne til § 42, forslagets pkt. 6, vil jeg kort sige, at hjælp til længerevarende videregående uddannelse kun for det første uddannelsesår ydes som rent tilskud, derefter ydes hjælpen som halvt tilskud og halvt lån. De pågældende vil altså efter endt uddannelse have studiegæld.

Forslagets pkt. 7 virker ikke umiddelbart acceptabelt, mens forslagets pkt. 8 om tilba-

gebetaling af hjælp i almindelighed, navnlig af hjælp til terminsydelser, ligger på linje med de tanker, regeringen selv har gjort sig. Vi finder, at det er en rigtig tanke, og vil, som jeg omtalte tidligere, komme med forslag om det.

Af forslagets pkt. 9 fremgår det, at det konservative folkeparti ønsker en ændring af det gældende offentlig-retlige forsørgelsesbegreb, som det er udtrykt i bistandslovens § 6.

Jeg kan i og for sig godt forstå, at man kommer ind på den tanke at sidestille ægtepar og samlevende i ægteskabslignende forhold, men der er nu engang efter ægteskabslovgivningen en meget afgørende forskel på, om man er indgået i det økonomiske kontraktforhold, som et ægteskab bl. a. er, eller man ikke er. Den, der lever papirløst, har ingen retsmidler, hvis den anden part ikke vil yde bidrag til den fælles husførelse. Derfor kan man kun efter en bedømmelse i det enkelte tilfælde tage den andens indtægter i betragtning, når der udmåles hjælp. Hertil kommer, at det er yderst enkelt at fastslå, om en ansøger er gift, mens det kan være svært at vurdere, hvornår der foreligger et såkaldt ægteskabslignende forhold.

Med hensyn til de forsørgelseskontrakter, der er nævnt i pkt. 10, kan jeg berolige forslagsstillerne med, at disse heller ikke i dag bliver anvendt i bistandslovssammenhæng.

Om hjælpemidler i form af motorkøretøjer i pkt. 11 kan jeg henvise til, at regeringen selv kommer med et forslag om det.

Derimod må jeg vende mig mod den tanke, der kommer til udtryk i forslagets pkt. 12 om forbud mod, at kommunerne yder tilskud til nedbringelse af forældrebetalingen i daginstitutioner. Jeg mener ikke, at vi herfra skal binde de enkelte kommuners handlefrihed på denne måde. Derimod er vi ikke afvisende over for muligheden af at se på betalingsordningen i daginstitutionerne, som det også kom frem under behandlingen af et forslag fra venstre for nylig.

Der er altså forskellige bestanddele i forslaget, som jeg ville kunne tilslutte mig, men som helhed må jeg afvise det. Jeg ser imidlertid frem til udvalgsbehandlingen og henviser i øvrigt til de forslag om ændring af bistandsloven, som regeringen selv vil fremsætte, og som jeg håber vil få en positiv modtagelse her i salen.